

POSTANOWIENIE

Dnia 25 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa B.O. i E.S.
przeciwko B.Ż. i M.Ż.
o zobowiązanie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 września 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódek
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 28 października 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powódek B.O. i E.S. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 28 października 2016 r., sygn. akt I ACa [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 147).

W skardze kasacyjnej powódki zarzuciły naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: art. 23 k.c. i 24 § 1 k.c. w zw. z art. 64 ust. 2 Konstytucji przez błędną wykładnię i uznanie, że prawo do grobu obejmuje jedynie wartość niematerialną i nie zawiera elementu majątkowego; art. 24 § 1 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że pozwana obaliła domniemanie bezprawności naruszenia dóbr osobistych powódek; art. 10 ust. 1 i art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (j. t. Dz. U. z 2017 r., poz. 912) w zw. z art. 2 § 1 k.p.c. przez ich niezastosowanie polegające na „odmowie” rozsądzenia sprawy pomiędzy stronami; art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych w zw. z art. 23 i art. 24 k.c. przez ich błędną wykładnię i uznanie, że osoba bliżej spokrewniona ze zmarłym może dokonać pochowania zmarłego w miejscu, do którego prawa przysługują innym osobom, a osoby te wyrażają sprzeciw wobec takiej decyzji.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżące oparty na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Istotnych zagadnień prawnych skarżące upatrują w konieczności wyjaśnienia treści prawa do grobu, tj. zakresu majątkowego i niemajątkowego tego prawa oraz czy pochowanie zmarłego w grobie, do którego prawa przysługują innym osobom, wbrew woli tych osób stanowi naruszenie ich dóbr osobistych.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Potrzebę wykładni przepisów prawnych, skarżące łączą z art. 10 ust. 1 i art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych w zakresie uprawnienia sądu do dokonania rozstrzygnięcia, w sytuacji

braku jednomyślności osób mogących decydować o pochowaniu lub ekshumacji zwłok.

Wbrew stanowisku powódek w stanie faktycznym sprawie nie zachodzi potrzeba wyjaśnień wskazanych wyżej zagadnień prawnych, czy też dokonanie wykładni powołanych przepisów.

W wyroku z dnia 7 czerwca 1966 r., I CR 346/65, nie publ., Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w zakresie, w którym art. 10 ust. 1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych dotyczy prawa osobistego, podlega reżimowi z art. 24 § 1 k.c. Wynika z tego, że każda z osób wymienionych w art. 10 ust. 1 władna jest przystąpić do wykonania prawa pochowania, a inna z osób należących do tego kręgu może skutecznie domagać się stosownego zaniechania jedynie wtedy, gdy wspomniane działanie przedstawia się jako bezprawne. Również art. 15 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych nie zastrzega na rzecz pewnych osób prawa ekshumacji z pierwszeństwem przed prawem innych osób. W wypadku sporu między osobami, którym przysługuje prawo ekshumacji, osoby uprawnione do niej, mogą skutecznie domagać się zobowiązania innej uprawnionej osoby do złożenia stosownego oświadczenia woli dopiero wtedy, gdy dobro osobiste osoby domagającej się ekshumacji (sfera kultu dla zmarłego) zostaje zagrożona cudzym działaniem bezprawnym w takim stopniu, że samo zaniechanie tego działania, przedstawia się jako niewystarczające.

Według wiążących w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych sądów *meriti* (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) zmarły w dniu 2 marca 2013 r. L.Ż., który był bratem powódek, został pochowany zgodnie z jego wolą na cmentarzu parafialnym [...] w K. w grobie rodziny Ż.. Zamiarem rodziny Ż. było, aby w tym grobie spoczywał ojciec powódek, jego pierwsza żona, matka powódek i rodzeństwo. W 1999 r. po śmierci matki powódek, grób został przebudowany w ten sposób, że jego powierzchnia została podzielona na osiem kwater przeznaczonych na prochy rodziców oraz sześciorga rodzeństwa. W księgach parafialnych zmarły L.Ż. figurował jako osoba mająca prawo do opieki nad tym grobem, o który dbał. Powódki pozostawały przez wiele lat ze zmarłym w konflikcie i pomiędzy nimi toczyły się liczne procesy cywilne oraz sprawy karne

Przy załatwianiu pogrzebu L.Ż. przedstawiono ważne dokumenty opłacenia grobu i aktualnej rezerwacji (k. 93 - 95).

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, utrzymywanie cmentarzy wyznaniowych i zarządzanie nimi należy do związków wyznaniowych.

Z powyższego przedstawienia wynika, że zmarłemu L.Ż. na mocy porozumienia z właścicielem i zarządcą cmentarza przysługiwało prawo do pochowania go w jednej z kwater grobu rodzinnego rodziny Ż.. Uprawnienie to było samodzielne, a zatem niezależne od uprawnień innych osób z rodziny Ż., które zgodnie z umową z właścicielem i zarządcą cmentarza wyznaniowego zostały pochowane lub mają prawo do pochówku po śmierci w tym grobie w poszczególnych jego kwaterach. W porozumieniu tym, rodzina Ż. określiła z zarządcą cmentarza zasady pochówku członków rodzin. Wynika to z treści pisma zarządcy cmentarza (k. 93 - 95). Dlatego też nie była potrzebna zgoda powódek na pochówek brata w grobie rodzinnym, bowiem nie zostało wykazane, aby przy pochówku poszczególnych członków ich rodziny (rodziców i rodzeństwa), potrzebna była taka zgoda pozostałych uprawnionych do pochówku członków tej rodziny. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że treść porozumienia z właścicielem i zarządcą cmentarza decyduje w pierwszej kolejności o pochówku (por. uzasadnienie wyroku z dnia 10 grudnia 2015 r., V CSK 201/15, nie publ.). W związku z tym nie mogło dojść do naruszenia dóbr osobistych powódek, skoro ich prawa nie zostały naruszone wskutek pochowania ich brata w grobie rodzinnym w wydzielonej kwaterze, tym bardziej, że przed śmiercią zmarły wyraził wolę pochowania go w tym grobie rodzinnym. Prawo do pochowania w grobie ma charakter niemajątkowy. Aspekt majątkowy związany z zakresem, w jakim uprawniony do pochówku pokrył z innymi uprawnionymi koszty budowy grobowca nie ma decydującego znaczenia i nie może zniweczyć samego uprawnienia do pochówku. Zmarły miał własne prawo podmiotowe do pochówku w spornym grobie rodzinnym.

W konsekwencji za trafną należy uznać konstatację Sądu Apelacyjnego, że skoro zmarły L.Ż. został pochowany zgodnie prawem, to nie należy naruszać

jego prochów dla udzielenia którejkolwiek z żyjących stron satysfakcji wynikającej z konfliktu rodzinnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

aj